

2 KORIN

Pol a Yesus Kristus aqa wau tamo

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Aqo gago was Timoti wo anjam endi nenğrenyonum. Nenğrenyosim ninği Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji ninği ti Qotei aqa segi tamo unğasari kalil Akaia sawaq di unub qaji nanği qa ti qarınyonum. ² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanği aiyel ninği qa are boleınjrimqa ninği lawo na soqniy.

Qotei a gago are latetgeqnu

³ Iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Abu unu deqa a iga qa dulqajqa utru. A gago are tulağ latetğwajqa Qotei. ⁴ Deqa a gago gulbe kalil qa iga are latetgeqnu. A kumbra degyeqnu deqa iga na olo kamba Kristen tamo unğasari gulbe ti unub qaji nanço are latetnjreqnum. ⁵ Kristus a jaqatin koba qoboiyej deqa iga a ombla jaqatin koba qoboiyeqnum. Dego kere Kristus a are tulağ laesonaqa iga a ombla are tulağ laejunum. ⁶ O ijo was kalil, aqo Timoti wo gulbe eqnum di aqa utru agiende. Gago gulbe dena Qotei na nunço are latetğgosim ninği elenqas. Ariya Qotei na gago are latetgeqnu di aqa utru agiende. Kumbra dena dego Qotei na nunço are latetğgoqnqas. Yimqa jaqatin iga qoboiyeqnum qaji di ninği dego qoboiyoqnsib singila na tigelesqab. ⁷ Iga ninği

qa gago areqalo sinjilatosisim endegsi mareqnum, bole, ningi sinjila na tigelesqab. Iga qalieonum, ningi iga ti beterosim jaqatin eqnum deqa Qotei na ningi iga ti gago are latetgoqnqas.

⁸ O ijo was kalil, iga Esia sawaq di gulbe kobaquja item. Gulbe dena iga ugeugeigosiqa gago sinjila tulan bunyej. Deqa iga endegsi are qalem, gulbe dena iga moiyyotgwas. O ijo was, ningi gago gulbe deqa qalieoiy. ⁹ Bole, iga are qalem, gulbe dena iga moiyyotgwas. Anjam pegiyo tamo na tamo bei minjqas, “Ni une ti unum deqa ni moiqqam.” Dego kere iga are qalem, gulbe dena iga moiyyotgwas. Qotei na gulbe di iga egej. Di kiyaaqa? Iga gago segi sinjila qa are qalaim deqa. Iga Qotei aqa sinjila qa are qaloqnqom. Agi a na qujai moiyo tamo nanqi olo subq na tigeltjnreqnu. ¹⁰ O ijo was, gulbe dena iga moiyyotgwa laqnaqa Qotei na gulbe di taqal atetgej. Bunuqna dego a na gago gulbe taqal atetgoqnqas. Deqa iga Qotei qa gago areqalo sinjilatoqnsim mareqnum, bole, a na olo gago gulbe taqal atetgoqnqas. Yim iga bole sqom. ¹¹ O ijo was ningi iga qa Qotei paiyyoqniy. Yimqa Qotei a nungo pailyo de ti tamo unqasari gargekoba nanqo pailyo ti quoqnsim iga aqaryaigoqnqas. Gam dena ningi na dego iga aqaryaigoqnqab. Yim tamo unqasari gargekoba nanqi Qotei tulan binjiyoqnqab.

Pol a Kristen nanqi gisanjnrosaiqqej

¹² O was kalil, ijo are miligiq di e qalieonum, e kumbra bole tintin segi dauryoqnsim unum. E ijo kumbra deqa tulan areboleboleibeqnu. Kumbra

bole kalil Qotei na osorbeqnu qaji di segi e dauryoqnsim unum. E mandam tamo nanjo powo na kumbra di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleiy-oqnsiq kumbra osorbeqnu qaji di segi e yeqnum. Deqa e na tamo ungasari kalil nanji kumbra bole gaigai enjreqnum. Agi e na ninji dego kumbra tulan boledamu engoqnem. ¹³⁻¹⁴ Ijo anjam endi ninji sisiosib poingwajqa deqa e nengrenyonum. Bole, ijo anjam qudei qa ninji geregere poingosai unu. Ariya ijo are endegsi unu. Ninji ijo anjam kalil qa poingekritim gilsib dijo bati itqab. Yim gago Tamo Koba Yesus a olo bqajqa batiamqa ninji e qa tulan areboleboleingim e kamba dego ninji qa tulan areboleboleibqas.

¹⁵⁻¹⁶ Ijo are miligiq di e nami qalieem, ninji ijo kumbra kalil qa tulan areboleboleingim sqab. Utru deqa e na ninji merngem, “E mati nunjoq bosiy ninji uratngosiy Masedonia sawaq gilsiy dena puluosiy nunjoq olo bqai.” Od, e bati aiyel nunjoq bqajqa are qalem. Di kiyaga? Qotei na ninji gereingo aiyeltngwajqa deqa. E nunjoq olo bosiy dena Judia sawaq aiqa laqnitqa ninji silali qa aqaryaibibqa e gamq di ingi bei qa truquaim deqa ti are qalem. ¹⁷ Ninji endegsib are qaleq-nub kiyoy, “Pol aqa anjam di a dauryosai. A na iga gisanjej. A mandam tamo nanjo kumbra dauryoqnsiq deqa a anjam bei maroqnsiq olo urateqnu. A laja odoqnsiq olo saideqnu.” O ijo was ninji e qa degsib are qalaib. ¹⁸ Qotei a tamo bole unu deqa a aqa segi anjam kalil dauryeqnu. Deqa e dego anjam bole segi ninji merngeqnum. E laja odoqnsim olo saidosaieqnum. ¹⁹ Nami aqo Timoti wo Sailas ombla na wauoqnsim Qotei

aqa Njiri Yesus Kristus aqa anjam palontoqnsim ninji merngoqnem. Ninji qalie, Yesus a dego laña odoqnsiq olo saidosaieqnu. A gaigai Qotei aqa ñam na odeqnu. ²⁰ Qotei a nami inji bole bole iga egwajqa marej. Kristus a odeqnu deqa Qotei na inji di iga egwas. Deqa iga Kristus aqa ñam na mareqnum, “Bole.” Osim iga Qotei aqa ñam soqteqnum. ²¹ Qotei a segi na ninji iga ti singilatgeqnu. Singilatgeqnaqa ninji iga ti Kristus beteryejunum. A na qujai iga aqa segi qa marsiq giltgej. ²² Osiqa aqa toqor egsiqa gago are miligiq di atej unu. Aqa toqor di aqa Mondor Bole. Mondor di Qotei na iga namo egej deqa iga qalieonum, bunuqna inji bole bole a na iga egwa marej qaji di dego egwas.

Pol a Korin Kristen nanji gulbe enjrqa uratosiq deqa a nungoq olo bosai

²³ O ijo was, e Qotei aqa ñam na ninji endegsi merngwai. E ninji gulbe engwa uratosim deqa e olo Korin qureq bosai. ²⁴ Nungo areqalo Yesus qa singilateqnu qaji di iga na laña taqatosaiqnum. Iga ninji ti koba na Yesus aqa wau ojeqnum. Di kiyaaqa? Ninji tulan areboleboleingwajqa deqa. Iga qalieonum, ninji nungo areqalo Yesus qa geregere singilatosib tigelejunub.

2

¹ Ariya e olo Korin qureq bosai. E marem, e olo are gulbe na nungoq bqasai. ² E ninji are gulbetetngwai di tamo yai na olo ijo are boletetbqas? Ninji segi na ijo are boletetbqa kere. ³ Deqa e nungoq olo bosiy are gulbe oqa uratonum. E nungoq bosiy areboleboleibqas di kere. Utru deqa

e anjam bei nami nenngrenyosim nunngoq qarinyem. E qalieem, e areboleboleibqas di ningi kalil dego ijo arebolebole di unsib e koba na areboleboleigwas. ⁴ Bole, e are gulbe ti akam ti sosim anjam di nenngrenyem. E ningi are gulbetetngwa osim anjam di nenngrenyosai. E ningi tulan qalaqalaingeqnum di ningi qalieqajqa deqa e anjam di nenngrenyem.

Ningi na tamo une atej qaji aqa une kobotetiy

⁵ Tamo qujai nami une atej qaji di aqa une qa e anjam koba mernngwasai. Tamo dena e are gulbetetbosai. A ningi kalil are gulbetetngej. ⁶ Aqa une aqa awai uge ningi gargekoba na a yeb di kereqo. ⁷ Deqa bini ningi olo aqa une kobotetosib aqa are latetiy. Yim a are boleqas. Ningi degyqasai di a olo are tulan gulbe ti so uge. ⁸ Deqa ningi a olo qalaqalaiyo kumbra osoryoqniy. Yim a qalieqas, ningi a torei qoreiyosai. ⁹ E nungo kumbra tenemtosiy ningi ijo anjam kalil dauryeqnub kiyo sai kiyo di qalieqajqa deqa e nami anjam nenngrenyosim nunngoq qarinyem. ¹⁰ Ningi tamo bei aqa une kobotetqab di e kamba dego aqa une kobotetqai. E tamo bei aqa une kobotetqai di e ningi qa osiy Kristus aqa namgalaq di kobotetqai. ¹¹ Tamo uge Satan na iga gisanngosim ugeugeigaim deqa e degyqai. Satan aqa areqalo uge ti aqa uli kumbra ti di iga bole qalieonum.

Pol a Taitus unqa marej

¹² O ijo was kalil, e Kristus aqa anjam bole palontqa osim walwelosim Troas qureq di brantem. Brantonam Tamo Koba a na gam waqtetbonaqa e dia aqa wau ojoqnem. ¹³ Bati di e ijo was Taitus itosai deqa e a qa are koba qaloqnem. Deqa

e Troas Kristen nanġi olo uratnjrsim Masedonia sawaq gilem.

Yesus aqa wau tamo nanġi qoto bunyeqnum

¹⁴ Qotei a gaigai iga aqaryaigeqnaqa iga Kristus aqa siġgila na qoto bunyeqnum. Deqa e Qotei tulaġ binjiyeqnum. Iga Qotei aqa wau ojeqnum deqa tamo unġasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanġi Qotei qa bole poinjreqnu. Nanġo powo di saban quleq ti bolequja bul. ¹⁵ Od, gago wau di qurem quleq ti bul Kristus na Qotei atraiyeqnu qaji. Quleq di tamo unġasari Qotei na eleneqnu qaji nanġi ti tamo unġasari padalqa gamq di unub qaji nanġi ti nanġoq aiyeqnu. ¹⁶ Quleq dena tamo unġasari padalqa gamq di unub qaji nanġi moiyo-otnjreqnu. Osiqa tamo unġasari Qotei na eleneqnu qaji nanġi nambile enjreqnu. Tamo yai nanġi Qotei aqa wau di yqa kere? Tamo dego bei sosai. ¹⁷ Niġgi qalie, Qotei aqa anjam maro tamo gargekoba nanġi silali oqajqa deqa osib Qotei aqa anjam mare mare laqnum. Ariya iga nanġi bul sai. Qotei na iga wau egej deqa iga gisaġ na wauosaieqnum. Iga Kristus koba na are qujaitosim Qotei aqa nġamgalaq di aqa anjam mare mare laqnum.

3

Yesus aqa wau tamo nanġi anjam bunuj mare mare laqnum

¹ Iga gago segi nġam soqtqajqa are unu e? Sai. Tamo qudei na kiyo niġgi na kiyo iga qa anjam bolequja nenġrenyqab di unġum. Niġgi na kiyo tamo qudei na kiyo anjam bolequja di sisiosib gago nġam soqtetgwab di dego unġum. Iga deqa are

qalosaieqnum. ² Ningi segi nengrenj bulosib gago kumbra qa saoqnsib laqnu. Ningi nengrenj bul unub deqa tamo kalil nanngi nengrenj di sisiyoqnsib iga qa poinjreqnu. Nengrenj di gago are miligiq di unu. ³ Kristus a segi na anjam di nengrenjyobulej. Nengrenj di Kristus aqaq na bosiq boleq di unu. Nengrenj di ningi segi. Agi iga ningi wauetngeqnum. Kristus a mandam tamo bei aqa singila na anjam di nengrenjyosai. A Qotei nambile gaigai unu qaji aqa Mondor aqa singila na anjam di nengrenjyej. A meniŋq di nengrenjyosai. A tamo ungasari nanngo are miligiq di nengrenjyej.

⁴ Anjam di aqa utru agiende. Qotei a Kristus aqa ñam na iga wau egej deqa iga aqa wau ojeqnum. Iga qalieonum, Qotei na aqa wau di geregere boletqas. ⁵ Bole, iga segi na wau di yqa keresai. Deqa iga gago segi singila na Qotei aqa wau yeqnum degsi marqa keresai. Qotei a segi na iga singila egeqnaqa iga aqa wau yeqnum. ⁶ Gago wau agiende. Iga Kristus aqa anjam bunuj palontognsim laqnum. Anjam bunuj di tamo qudei na dal anjamq di nengrenjyosai. Qotei aqa Mondor a segi na babtej. Dal anjam na tamo ungasari nanngi moyotnjreqnu. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo ungasari nanngi nambile enjreqnu.

⁷ Od, dal anjam na tamo ungasari nanngi moyotnjreqnu. Dal anjam aqa wau agide. Dal anjam di Qotei a nami meniŋq di nengrenjyonaqa a rian ti brantej. Deqa Moses aqa ulatamu rianonaqa Israel tamo ungasari nanngi aqa ulatamu koqyqa keresai. Nam qamotnjrej. Bunuqna rian di olo koboej. ⁸ Ariya Mondor aqa wau bunuj unu. Aqa wau dena dal anjam aqa wau tulan bunyejunu.

Mondor aqa wau di olo torei rian⁹osiq goge oqej. Dal anjam aqa wau agiende. A na gago une qa iga mergoqnsiq padaltgeqnu. Bole, dal anjam aqa wau di nami rian ti bej. Ariya Qotei na iga tamo bole une saiqoji sqajqa gam babtej. Wau di olo tulan rian koba ti bej. Rian dena dal anjam aqa rian tulan bunyejunu. ¹⁰ Wau bunuj di rian koba ti unu. Rian dena wau namij aqa rian tulan bunyejunu. Deqa iga wau namij aqa rian uneqnum di a torei koboej. ¹¹ Wau namij di gaigai sqa keresai. A koboqas. Bole, a rian ti bej. Ariya wau bunuj gaigai sqas qaji a olo tulan rian koba ti unu. Rian dena wau namij aqa rian tulan bunyejunu.

¹² Rian koba di mondon bosim gaigai gagoq di sqajqa deqa iga tariñoqnsim unum. Deqa iga ulaosaieqnum. Iga rian deqa mare mare laqnum. ¹³ Iga Moses soqnej dego sai. Moses aqa ulatamu rian ti soqnej deqa a gara mutu oqnsiqa dena aqa ulatamu kabutoqnej. Di kiyaaqa? Israel nanngi unaib deqa. Ariya wau namij aqa rian di koboej. ¹⁴ Israel nanngo areqalo geten¹⁴njresoqnej deqa nanngi anjam namij sisiyoqneb di nanngo areqalo gara mutu na kabutobulesoqnej. Nanngi nami degsib soqneb agi bini unub. Tamo bei na gara di taqal atqa keresai. Kristus a segi na gara di olo taqal ateqnu. ¹⁵ Od, bati gaigai Israel nanngi Moses aqa dal anjam sisiyeqnum di nanngo areqalo gara mutu na kabutobulejunu. Nanngi nami degsib soqneb agi bini unub. ¹⁶ Ariya tamo nanngi are bulyosib Tamo Koba aqa areq bqab di Qotei na gara di olo taqal atetn¹⁶jqas. ¹⁷ Tamo Koba a segi Mondor. Ninngi Tamo Koba aqa Mondor ti sqab di nunngo une

na nin̄gi olo taqat̄ngwa keresai. Nin̄gi bole sqab. ¹⁸ Deqa gago ulatamu olo kabuesqasai. Iga kalil Tamo Koba aqa rian̄ ya jeqiloq di unobuloq̄nqom. Unoq̄nim rian̄ di gagoq̄ di tulan̄ kobaoq̄nimqa dena iga Tamo Koba a segi buloq̄nsim sqom. Tamo Koba a na kumbra di iga egeq̄nu. Tamo Koba a segi Mondor Bole.

4

Qotei aqa wau tamo nan̄gi web bul unub

¹ Qotei a iga qa dulosiqa wau egej deqa iga aqa wau di oj̄qajqa asgigosaieq̄nu. ² Kumbra uge uge kalil tamo nan̄gi na ulitoq̄nsib yeq̄nub qaji di iga olo qoreiyeq̄num. Iga gisan̄ kumbra na walweloſaieq̄num. Iga Qotei aqa anjam bubulyoſaieq̄num. Iga boleq̄ di anjam bole segi mareq̄num. Deqa tamo kalil nan̄gi gago kumbra di unoq̄nsib nan̄go are miligiq̄ di qalieeq̄nub, iga Qotei aqa ŋamgalaq̄ di wau bole yeq̄num. ³ Ariya tamo ŋgasari padalqa gamq̄ di unub qaji nan̄gi Yesus aqa anjam bole iga palonteq̄num qaji di aqa utru poinjroſaieq̄nu. ⁴ Mandam endeqa gisan̄ qotei Satan a na tamo ŋgasari Kristus qa nan̄go areq̄alo ſiŋgilatoſaieq̄nub qaji nan̄go areq̄alo getentet̄n̄rejunu. Deqa Kristus aqa anjam bole nan̄go are miligiq̄ aiqa keresai. Nan̄gi Kristus aqa suwan̄ unqa keresai dego. Kristus a segi Qotei. A segi rian̄ ti unu.

⁵ Nin̄gi quiy. Iga gago segi kumbra qa ſaoſaieq̄num. Iga anjam endegsi palonteq̄num, “Kristus Yesus a gago Tamo Koba unu deqa iga aqa ñam na nin̄gi wauet̄ŋeq̄num.” Iga anjam degsi palonteq̄num. ⁶ Tulan̄ nami Qotei a in̄gi in̄gi

kalil gereiyqa osiqa endegsi marej, “Ambru aqaq na suwan brantqas.” Ariya bunuqna Qotei aqa suwan di gagoq bosiqa gago are miligi suwantetgej. Deqa iga Kristus aqa ulatamu gegerere uneqnum. Kumbra dena iga suwan bole unoqnsim Qotei aqa rian poiqe qnu.

⁷ O ijo was, inği tulan boledamu iga deqa mare mare laqnum qaji di gagoq di unu. Bole, iga singila saiqoji unum. Iga web jagi na gereiy qaji di bul unum. Deqa tamo kalil nanği iga nugoqnsib endegsib qalieeqnub, “Pol a aqa segi singila na wau di yosaieqnu. A Qotei aqa singila kobaquja na wau di yeqnu. Singila dena mandam qaji singila tulan bunyejunu.” Tamo kalil nanği degsib qalieeqnub. ⁸ Gulbe segi segi gargekoba gagoq beqnu. Ariya gulbe dena iga padaltgosaieqnu. Inği inği gargekoba na gago areqalo niñaqyetgeqnu. Ariya inği inği dena gago areqalo torei ugetetgosaieqnu. ⁹ Jeu tamo nanği na iga jaqatin egeqnu. Ariya Qotei a deqa iga uratgosaieqnu. Jeu tamo nanği dena iga lugoqnsib neiotgeqnu. Ariya nanği na iga torei ugeugeigosaieqnu. ¹⁰ Gago jejamuq di tamo unğasari nanği gaigai Yesus aqa moiyo unobuleqnu. Deqa Yesus aqa nambile dego gago jejamuq di branteqnaq nanği uneqnub. ¹¹ Iga Yesus aqa wau ojeqnum deqa jeu tamo nanği na bati gaigai iga moiyo tawa laqnu. Nanço kumbra dena Yesus aqa nambile dego gago jejamuq di branteqnaq tamo unğasari nanği uneqnub. ¹² Deqa moiyo a gagoq di waueqnu. Ariya nambile a nunçoq di waueqnu.

¹³ Iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei aqa anjam bei nenğrenq di unu qaji a gagoq

di branteqnu. Anjam agiende, “E Qotei qa ijo areqalo singilateqnum deqa e aqa anjam mare mare laqnum.” O ijo was, iga dego Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga aqa anjam mare mare laqnum. ¹⁴ Iga qalieonum, Qotei na Tamo Koba Yesus subq na tigeltej deqa mondoŋ a na iga dego subq na tigeltgwas. Osim iga niŋgi ti joqsim Yesus aqa areq osi oqwas. ¹⁵ E anjam di niŋgi merngonum. Di kiyaaqa? E qalieonum, kumbra kalil gagoq di branteqnu qaji dena niŋgi aqaryaingeqnu. Gam dena Qotei a tamo ungasari tulaŋ gargekoba nanŋi qa are boleiyeqnu. Deqa nanŋi Qotei biŋiyoqnsib aqa ñam soqteqnu.

Iga laŋ qure qaji iŋgi iŋgi qa are qaleqnum

¹⁶ Deqa iga Qotei aqa wau ojqaŋqa asgigo-saieqnu. Bole, gago jejamu a uge qa laqnu. Ariya gago are miligi a bati gaigai olo boleoqnsiq singilaeqnu. ¹⁷ Iga qalieonum, gulbe ti jaqatiŋ ti iga bini qoboieqnum qaji di tulaŋ kokba sai. Nanŋi sokiñalayosib koboqab. Iga gulbe di eqnum deqa iga qalieonum, mondoŋ iga laŋ qureq di so bole gaigai sqom. Iŋgi bole bole iga mondoŋ oqom qaji di tulaŋ boledamu. Iŋgi bole bole dena mandam qa iŋgi iŋgi tulaŋ buŋnjrejunu. ¹⁸ Iŋgi iŋgi iga gago ŋamdamu na uneqnum qaji di sokiñalayosim koboqas. Deqa iga iŋgi iŋgi di koqyosaieqnum. Iŋgi bole bole iga gago ŋamdamu na unqa keresai qaji di bati gaigai sqas. Deqa iga iŋgi bole bole di koqyoqnsim unum.

5

¹ Iga qalie, gago mandam qaji jejamu endi torei ugeqas. Gago jejamu endi gago tal bul. Mondoŋ

Qotei na olo tal bei iga egwas. Tal di tamo bei na gereiyosai. Tal di laŋ qureq di bati gaigai sqas. ²Iga bini mandam qaji talq endi unum deqa iga akamoqnsim unum. Iga gago laŋ qure qaji tal osim gara bul jugwajqa deqa are koba unu. ³Iga tal di jugwom di iga olo laŋa sqasai. Iga jejamu bunuj oqom. ⁴Iga mandam qaji talq endi unum deqa iga are gulbeigeqnaqa akamoqnsim unum. Iga jejamu bunuj osim gara bul jugwajqa are qaleqnum. Od, iga gago jejamu moiqaq qaji endi uratosim olo jejamu ŋambile sqas qaji di oqajqa are qaleqnum. Iga jejamu saiqoji sqajqa asgigeqnu. ⁵Ŋambile sqajqa gam di Qotei a segi na gereiyetgosiqa aqa Mondor iga egej. Mondor di Qotei na iga namo egej deqa iga qalieonum, bunuqna iŋgi bole bole a na iga egwa marej qaji di dego egwas.

⁶Deqa iga gaigai are singilatoqnsim unum. Iga qalie, iga mandam qaji jejamu ti unum deqa iga laŋ qureq di Tamo Koba a ombla sosaiunum. ⁷Bini iga Yesus unosaieqnum. Ariya iga a qa gago areqalo singilatoqnsim walweleqnum. ⁸Od, iga gago jejamu endi uratosim oqsim Tamo Koba a ombla sqajqa are qaleqnum. Laŋ qure a gago qure utru sqas. ⁹Deqa iga bini mandamq endi sqom kiyo laŋ qureq oqsim dia sqom kiyo di uŋgum. Iga kumbra Tamo Koba a tulaŋ areareteqnu qaji di dauryqajqa are qaleqnum. ¹⁰Iga qalieonum, mondon iga kalil Kristus aqa ulatamuq di tigelamqa a na gago kumbra qa iga pegigwas. Iga mandamq endi sosimqa iga kumbra bole yoqnem kiyo kumbra uge yoqnem kiyo di a unsim awai segi segi egwas.

Iga tamo ungasari nanngo are bulyetnjrqajqa deqa waueqnum

¹¹ Iga Tamo Koba a qa ulaoqnsim aqa sorgomq di unum deqa iga tamo ungasari nanngo are bulyetnjreqnum. Iga wau di ugetosaieqnum. Qotei a iga qa qalie bole. Nunngo are miligiq di ningi dego iga qa qalie bole. E degsi are qalonum.

¹² O ijo was, iga gago segi ñam soqtqa marsim anjam endi nenngrenyosai. Ningi gago kumbra qa areboleboleingwajqa deqa are qalsim anjam endi nenngrenyonum. Tamo qudei nanngi lanja baban na kumbra bole yqajqa arearetnjreqnu. Nanngi are miligiq na kumbra bole yqajqa arearetnjro-saieqnu. Deqa ijo was, ningi na tamo nanngi di tingitnjroqnsib dalnjroqniy.

¹³ Tamo nanngi di endegsib mareqnum, “Pol a nanari tamo.” Nanngo anjam di bole. Iga Qotei qa are qalsim nanari tamo unum.

Ariya iga ningi qa are qalsim areqalo bole ti unum. ¹⁴ Kristus na iga tulan qalaqalaigej aqa kumbra dena gago areqalo tigeltetgeqnaqa iga aqa wau ojeqnum. Iga qalieonum, Yesus a iga kalil qa moiyej deqa iga kalil dego morenjobulem.

¹⁵ Od, a iga kalil qa moiyej. Iga njambile unum deqa iga gago segi jejamu qa are qalsim walwelqasai. Yesus a iga qa moisiq olo subq na tigelej deqa iga a qa are qaloqnsim walweloqnom.

¹⁶ Deqa bini iga gago areqalo namij na tamo ungasari nanngi peginjro-saieqnum. Bole, nami iga gago areqalo namij na Kristus pegiyoqnem. Ariya bini iga degyosaieqnum. ¹⁷ Deqa tamo bei a Kristus beteryesqas di Qotei na aqa are bulyetimqa a tamo bunuj brantqas. Ningi quiy. Aqa kumbra namij torei koboej. Kumbra bunuj olo brantej.

¹⁸ Kumbra bunuj di Qotei aqaq na bej. Nami iga Qotei ti jeu sonamqa Qotei a olo Kristus aqa singila na jeu kobotej. Deqa bini iga a ombla are qujaitosim unum. Jeu kobotqajqa wau di Qotei na iga egej deqa iga aqa anjam mare mare laqnum. ¹⁹ Anjam agiende. Tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanqi nami Qotei ti jeu sonabqa Qotei na nanqi a ombla are qujaitosib sqajqa marsiq Kristus aqa singila na jeu kobotej. Deqa a nanqo une qa olo are qalosaieqnu. Iga Kristus aqa anjam di mare mare laqajqa deqa Qotei na wau egej. ²⁰ Kristus na iga qarinqej deqa Qotei a gago med-abu na tamo kalil nanqi metnjreqnu. Iga Kristus aqa anjam palontoqnsim tamo kalil nanqi endegsi metnjreqnum, “Ninqi jeu kumbra uratosib bosib Qotei ombla are qujaitosib soqniy.” ²¹ O ijo was, Qotei na iga aqaryaigwa marsiq deqa a gago une kalil osiqa Kristus aqa qawarq di atnaqa a une tamo bulej. Kristus a segi une yosaieqnu. Deqa iga Yesus beteryosim dena iga Qotei aqa segi tamo bole une saiqoji sqom.

6

Qotei aqa wau tamo nanqi gulbe iteqnub

¹ Iga Qotei ombla waueqnum deqa iga ninqi singila na endegsi merngwom, “Qotei a ninqi qa are boleiyeqnu aqa kumbra di ninqi lanja urataib.” ² Agi Qotei a nami marej, “E ni padalo sawaq dena oqajqa bati atem. Bati di brantonaqa e ino pailyo qusim ni aqaryaimem.” O was ninqi quiy. Qotei na iga aqaryaigwajqa bati brantqo. A na iga padalo sawaq dena elenqajqa bati bini qujai.

³ Tamo ungasari nan̄gi gago wau endi uge qa marsib ulon̄sib uneq aiyaīb deqa iga na nan̄gi kumbra uge bei osorn̄jrosaieqnum. ⁴ Iga Qotei aqa wau tamo unum deqa iga gaigai tamo ungasari kalil nan̄gi kumbra bole osorn̄jreqnum. Iga sīngila na tigeloqnsim gulbe qoboiyeqnum. Gago gulbe agiende. Tamo qudei na iga ugeugeigeqnum. Une bei bei na iga niñaqgwa laqnu. Iga are jaqatin̄geqnu. ⁵ Jeu tamo nan̄gi toqon̄ na iga lugoqnsib tonto talq di breigeqnum. Osib murqumyoqnsib iga qa anjam uge uge marelen̄eqnum. Iga gaigai ñes na ti jaqatin̄ na ti waukobaeqnum. Iga geregere ñeiosaīeqnum. Iga bati gaigai mam ti laqnum. ⁶ Iga gulbe kalil di oqnsim kumbra bole jiga saīqoji dauryeqnum. Iga qalie bole ti unum. Iga urur min̄jin̄ oqosaieqnu. Iga na tamo ungasari nan̄gi kumbra bole bole enjreqnum. Iga Qotei aqa Mondor Bole aqa sīngila oqnsim unum. Iga na tamo kalil nan̄gi qalaqalain̄jreqnum. Iga laña medabu na nan̄gi qalaqalain̄jrosaieqnum. ⁷ Iga Qotei aqa anjam bole gaigai mareqnum. Iga Qotei aqa sīngila oqnsim waueqnum. Iga gago ban̄ wo na ti ban̄ qonan̄ na ti qoto qa in̄gi in̄gi ojoqnsim dena kumbra bole tin̄tin̄ dauryoqnsim waueqnum.

⁸ Tamo qudei nan̄gi gago ñam soqteqnum. Ariya tamo qudei nan̄gi gago ñam olo ugeteqnum. Tamo qudei nan̄gi iga yomuigeqnum. Ariya tamo qudei nan̄gi olo gago kumbra bole babteqnum. Tamo qudei nan̄gi are qaleqnum, iga gisan̄ tamo. Sai. Iga anjam bole segi mareqnum. ⁹ Tamo qudei nan̄gi iga qa qaliesai. Ariya tamo gargekoba nan̄gi iga qa bole qalieeqnum. Iga moiyo tamo bulonum. Ariya

iga olo n̄abile unum. Qotei na iga tingitgwa maro-
qnsiq deqa iga gulbe egeqnu. Ariya gulbe dena
iga moiyoṭgosaieqnu. ¹⁰ Iga are gulbeigeqnu. Di
uṅgum. Iga gaigai areboleboleigeqnu. Iga ñoro
saiqoji unum. Di uṅgum. Iga na tamo uṅgasari
naṅgi aqaryainjreqnam naṅgi laṅ qure qaji ñoro
koba eleṅeqnub. Iga iṅgi iṅgi saiqoji unum. Di
uṅgum. Iga iṅgi bole bole kalil olo ejunum.

¹¹ O Korin tamo uṅgasari, iga anjam kalil
endi boleq atsim niṅgi mern̄gonum. Iga gago
are miligi waqtosim niṅgi en̄gekritonum. ¹² Iga
gago are miligi getentosai. Iga niṅgi tulaṅ
qalaqalaṅgeqnum. Ariya niṅgi nuṅgo are
miligi getentejunub. Niṅgi iga koba na are
qujaitosaieqnu. ¹³ Niṅgi ijo aṅgro bul unub
deqa e niṅgi endegsi mern̄gwai. Iga gago are
miligi waqtosim niṅgi qalaqalaṅgeqnum dego
kere niṅgi kamba nuṅgo are miligi waqtosib iga
qalaqalaigoqniy.

Iga Qotei aqa atra tal bul unum

¹⁴ Tamo uṅgasari Kristus qa naṅgo areqalo
siṅgilatosaieqnu qaji naṅgo kumbra nuṅgo kum-
bra ti ombla kerekere sai. Deqa niṅgi naṅgi ti
beterosib koba na laqnaib. Niṅgi kumbra bole
dauryo qaji tamo unub. Ariya naṅgi Qotei aqa
dal anjam gotraṅyo qaji tamo unub. Deqa niṅgi
naṅgi ti beterqa kere e? Sai. Niṅgi suwaṅoq
di unub. Ariya naṅgi ambruq di laqnu. Deqa
niṅgi naṅgi ti beterqa kere e? Sai. ¹⁵ Kristus
Satan wo naṅgi aiyel are qujaitosib ombla sqa
kere e? Keresai. Niṅgi Kristus qa nuṅgo areqalo
siṅgilateqnu. Tamo uṅgasari qudei naṅgi Kristus

qa nanngo areqalo singilatosaieqñub. Deqa ninngi nanngi ti areqalo qujaitosib ombla sqa kere e? Di dego keresai. ¹⁶ Qotei aqa atra tal ti gisan qotei nanngo atra tal ti beterosib ombla sqa kere e? Di dego keresai. Qotei nambile gaigai unu qaji aqa atra tal agi iga segi. Deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “E nanngo ambleq di sosiy walweloqñqai. E nanngo Qotei sqai. Nanngi ijo segi tamo unngasari sqab.” ¹⁷ Tamo Koba a nami degsi marsiqa olo anjam bei dego endegsi marej, “Ninngi na tamo unngasari e qa qaliesai qaji nanngi uratnjrsib sasaloiy. Ninngi nanngo kumbra jigat bei ojaib. Ojqasai di e ninngi elenjosiy boletngwai. ¹⁸ Osiy e nunngo Abu soqñit ninngi ijo segi anngro tñntñ sqab.’ Tamo Koba singila ti unu qaji a nami degsi marej.”

7

¹ O ijo was bole, inngi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di a na egwas. Deqa kumbra jigat kalil gago jejamu ti gago are miligi ti di unub qaji di iga torei uratekritqom. Osim dena iga Qotei aqa nangalaq di une saiqoji sosim a qa ulaoqñqom. Ulaoqñsim gago jejamu ti gago are miligi ti torei Qotei yekritosim aqa segi kumbra boleq di sosim dauryoqñqom.

Pol a Korin Kristen nanngi qa tulan areboleboleiyej

² Deqa ninngi nunngo are miligi waqtosib iga qalaqalaigoqñiy. Iga nami tamo qudei kumbra uge bei enjrosaiioqñem. Iga tamo qudei ugeugein-jrosaiioqñem. Iga tamo qudei nanngo inngi inngi gisan na yainjrosaiioqñem. ³ E nunngo jejamuq

di une qametngwa osim anjam endi merngosai. Agi e maronum, iga ningi tulan qalaqalaingeqnum. Deqa iga moiqom kiyo iga nambile sqom kiyo di unqum. Iga gago are miligi waqtosim ningi qalaqalaingoqnsim sqom. ⁴ E qalieonum, nunqo kumbra bolequja. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu. Ijo are miligi ningi qa tulan laejunu. Iga gulbe koba eqnum di unqum. E ningi qa are qaloqnsim dena e tulan areboleboleibeqnu.

⁵ Ariya iga Masedonia sawaq di brantosim bati deqa iga aqaratqa keresai. Sawa dia iga gulbe gargekoba itoqnem. Tamo qudei nanqi iga ti anjam na qotoqnem. Iga ulaoqnsim are tontonqonej. ⁶ Ningi qalie, tamo unqasari are gulbeinjreanu qaji nanqi Qotei na olo are latetnjreanu. Deqa Qotei na Taitus qarinyonaqa a gagoq bonaqa iga unsimqa gam dena gago are olo laej. ⁷ Od, gam dena Qotei na gago are latetgej. Gam dena segi sai. Taitus a nami nunqo ambleq di sonaqa ningi na aqa are lateteb a degsi mergonaq qunamqa gam dena dego Qotei na gago are latetgej. Taitus a ningi qa iga endegsi saigej. Ningi e olo nubqajqa are koba qaloqnsib nunqo une qa are ugeinjeqnu. Osib ningi e ombla are qujaitosib sqajqa singilaeqnu. Taitus a ningi qa iga degsi saigej deqa e tulan areboleboleibeqnu.

⁸ E qalieonum, anjam e nami nenqrenyem qaji di ningi sisiosib are gulbeinjej. Ariya e deqa are ugeibosai. Bole, nami e are ugeibej. Ariya bini sai. Anjam e nenqrenyem qaji dena ningi are gulbeinjej. Sokiñalayonaq nunqo are gulbe di olo koboej. ⁹ Deqa e bini areboleboleibeqnu. Ningi are gulbeinjej e deqa areboleboleibosai. Ningi

are gulbeinḡej ariya bunuqna niḡi olo are bulyeb deqa e areboleboleibeqnu. Qotei a segi na are gulbe di niḡi enḡej. Deqa gago anjam nenḡrenyem qaji dena niḡi yala ugeugeinḡosai. ¹⁰ Are gulbe Qotei na tamo unḡasari naḡi enḡreqnu qaji dena naḡo are olo bulyetnḡreqnu. Deqa Qotei na naḡi eleḡeqnu. Nunḡo are gulbe di inḡi uge sai. Di inḡi bole. Iga deqa are ugeigwasai. Ariya mandam tamo naḡi are gulbe eqnub di inḡi uge. Dena naḡi moiyo gam tureqnu. Di kiyaq? Naḡi are bulyosai deqa. ¹¹ Niḡi geregere are qaliy. Are gulbe Qotei na niḡi enḡej qaji dena niḡi olo sinḡilatḡej. Agi bini niḡi kumbra bole bole yeqnu. Are gulbe dena Qotei na nunḡo are tigeltetḡonaqa niḡi tamo qujai nami une atej qaji di a ḡirinḡeb. Osib niḡi Qotei ulaiyosib aqa sorgomq di geregere soqneb. Qotei na nunḡo are tigeltetḡej deqa niḡi iga qa are koba qalsib tamo une atej qaji di aqa une gereiyetqa waukobaeb. Niḡi kumbra kalil di yeb deqa iga qalieonum, niḡi tamo bole une saiḡoji unub.

¹² O ijo was, e nami anjam nenḡrenyosim nunḡoq qariḡyem. Niḡi na tamo une atej qaji aqa une gereiyetqajqa e deqa osim anjam di nenḡrenyosai. Tamo agi tamo dena une yej qaji a qa dego e are qalsim anjam di nenḡrenyosai. Niḡi na iga tulaḡ qalaqalaigeqnu nunḡo kumbra di Qotei aqa ḡamgalaq di boleq dqajqa deqa e anjam di nenḡrenyem. Yim niḡi qalieqajqa, nunḡo kumbra di bolequja. ¹³ Nunḡo kumbra bole degsi unu deqa gago are tulaḡ laejunu.

Gago are laejunu deqa iga areboleboleigeqnu. Ariya iga olo tulaḡ areboleboleigeqnu. Di kiyaq?

Niŋgi na Taitus aqa are gulbe kobotetosib are boleteteb deqa. ¹⁴ Anjam kalil e niŋgi qa Taitus saiyem qaji di bole. Deqa e ijo anjam deqa jemaibosai. E nuŋgo kumbra bole kalil qa Taitus saiyosim nuŋgo ñam soqtem. Taitus a qalie, anjam iga niŋgi qa a saiyem qaji di bole. ¹⁵ Bati Taitus a nuŋgoq bonaqa niŋgi a ulaiyosib a osib aqa anjam dauryoqneb. Nuŋgo kumbra bole di Taitus aqa areqaloq di unu deqa a na niŋgi tulaŋ qalaqalaingeqnu. ¹⁶ E niŋgi qa are siŋgilatosim qalieonum, niŋgi kumbra bole kalil yoqnsib sqab. Deqa e niŋgi qa tulaŋ areboleboleibeqnu.

8

Kristen naŋgi silali koroiyeb

¹ O ijo was niŋgi quiy. Qotei a Kristen tamo ungasari Masedonia sawaq di unub qaji naŋgi qa are boleiyej. Iga deqa niŋgi saingonam quiy. ² Masedonia Kristen naŋgi iŋgi iŋgi tulaŋ saiqoji sosib gulbe qoboiyeq nab bati deqa Qotei na naŋgi siŋgilatnirnaqa naŋgi areboleboleinjrnaqa Judia Kristen naŋgi aqaryainjrqa marsib silali koba koroiyeb. ³ E deqa niŋgi mernɟwai. Masedonia Kristen naŋgi naŋgo segi areqalo na silali di koroiyeb. Naŋgo silali kiñala soqnej di naŋgi koroiyeb. Osib naŋgi na naŋgo kumbra di buŋyosib olo silali tulaŋ koba koroiyeb. ⁴ Naŋgi na iga waingosib endegsib mergoqneb, “Niŋgi iga odgibqa iga niŋgi beternɟosim Qotei aqa tamo ungasari naŋgi silali qa aqaryainjrɟom.” ⁵ O ijo was, iga nami are qalem, Masedonia Kristen naŋgi silali koroiyqab. Ariya naŋgi kumbra di olo buŋyosib Qotei aqa areqalo

dauryosib nanjo segi jejamu Tamo Koba Yesus yeb. Osib iga dego egeb.

⁶ Qotei a nami ningi qa dego are boleiyej deqa Taitus a silali koroiyqajqa wau di nunjo ambleq di tigeltej. Deqa iga Taitus singila na minjem, “Ni olo Korin Kristen nanjoq aisim wau di kobotime.” ⁷ O ijo was, bati gaigai ningi kumbra tulan boledamu yeqnub. Agi ningi Qotei qa nunjo areqalo singilatoqnsib aqa anjam palontqajqa waukobaeqnub. Ningi Qotei qa bole qalieeqnub deqa ningi aqa wau ojqajqa tulan singilaeqnub. Osib ningi na iga tulan qalaqalaigeqnub. Ariya Qotei a ningi qa are boleiyej deqa ningi silali koroiyqajqa wau di dego yosib silali koba atib soqnem.

⁸ E ningi wau di yqajqa waingwasai. Kristen tamo ungasari qudei nanji wau di yqajqa tulan singilaeqnub. Nanjo kumbra deqa agi e na ningi saingonum. Deqa ningi dego qalaqalaiyo kumbra qa tulan singilaosib silali koroiyqajqa wau di yiy. Yibqa e unsiy marqai, “Bole, ningi qalaqalaiyo kumbra yeqnub.” ⁹ O ijo was ningi qalie, gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyej. A nami lan qure qaji ñoro koba ti soqnej. Sosiqa a ningi qa osiqa ñoro di olo uratosiqa ingi tulan saiqoji soqnej. Di kiyaaqa? Ningi kamba lan qure qaji ñoro koba oqajqa deqa.

¹⁰ Silali koroiyqajqa wau deqa e olo ijo areqalo bei ubtosiy merngwai. Wausau bei nami ningi namoqna silali koroiyqajqa wau di tigelteb bati deqa ningi wau di yqajqa tulan arearetngej.

¹¹ Deqa bini ningi wau di olo kobotqa singilaoiy.

Niŋgi degyqab di bolequja. Nami niŋgi wau di yqajqa are tulaŋ prugŋgoqnej. Deqa bini niŋgi silali soqnim siŋgilaosib wau di kobotiy. ¹² Niŋgi silali koroiyqa are soqnim niŋgi koroiyiy. Yim Qotei a niŋgi qa tulaŋ areboleboleiyqas. Niŋgi silali saiamqa di uŋgum. Koroiyaib. Qotei a deqa ŋirinŋqasai. Niŋgi silali soqnim di koroiyiy.

¹³ Niŋgi gulbe koba qoboiesoqñib tamo qudei naŋgi olo gulbe saiqoji sqab e deqa niŋgi mernŋosai. Iga kalil kerekere unum. ¹⁴ Deqa bini niŋgi iŋgi koba ejunub qaji niŋgi na tamo qudei iŋgi qa truqueqñub qaji naŋgi aqaryainjroqñiy. Bunuqna niŋgi iŋgi qa truquabqa naŋgi na kamba olo niŋgi aqaryainŋwab. Niŋgi kumbra degyqab di niŋgi kalil kere na sqab. ¹⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib neŋgrenjyeb unu, “Tamo naŋgi iŋgi koba koroiyeb qaji naŋgi iŋgi uynab menetnrnaqa iŋgi oto bei uratosai. Tamo naŋgi iŋgi kiñala koroiyeb qaji naŋgi dego iŋgi uynab menetnrnaqa iŋgi bei qa truquosai.”

Pol a tamo qudei naŋgi qariniŋjrnaqa Korin Kristen naŋgoq aiye

¹⁶ E Qotei tulaŋ binjiyeqñum. Di kiyaaqa? A na Taitus are prugtetonaaqa a iga ti are qujaitosiqa niŋgi qa are koba soqnej. ¹⁷ Iga Taitus minjem, “Ni olo Korin Kristen naŋgoq aiye.” Onaqa Taitus a aqa segi areqalo na odosiq silali koroiyqajqa wau deqa tulaŋ siŋgilaosiq nuŋgoq aiyej. ¹⁸ Iga Kristen was bei osim Taitus ombla qariniŋjrnam nuŋgoq aiye. Was bei di a ñam ti unu. A Yesus aqa anjam bole maro qaji tamo. Kristen tamo uŋgasari qure qure kalilq di unub qaji naŋgi a qa qalie bole. ¹⁹ Di

segi sai. Kristen nan̄gi na a gilteb deqa a iga ti koba na walweloqnsimqa silali koroiyqajqa wau di taqateqnum. Wau di aqa utru agiende. Qotei a Kristen nan̄gi sougetejunub qaji nan̄gi qa are boleyeqnu. Iga wau di taqateqnum deqa Tamo Koba aqa ñam tulañ goge oqeqnaqa tamo kalil nan̄gi unoqnsib iga qa mareqnu, “Bole, nan̄gi wau di yqajqa tulañ singilaeqnu.” ²⁰ O ijo was kalil, silali koroiyqajqa wau di tamo qudei na yomuiyaib deqa iga was bei di osim koba na silali di taqateqnum. ²¹ Gago are endegsi unu. Iga kumbra bole segi gaigai yoqnqom. Tamo un̄gasari kalil Tamo Koba a ombla nan̄go ñamgalaq di iga kumbra di yoqnqom.

²² Ariya iga gago Kristen was bei dego qarinyonam a Taitus was de wo nan̄gi aiyel daurnjr̄siq koba na nun̄goq aiyeb. Was bei di agi iga nami bati gargekoba aqa kumbra tenemtoqnem. A Qotei aqa wau ojqajqa singilaoqnej iga degsi unoqnem. Bini a silali koroiyqajqa wau di ojqajqa tulañ singilaeqnu. A qalie, nin̄gi kumbra bole yo qaji tamo unub. A degsi qalieosiq deqa a silali koroiyqajqa wau di ojqajqa tulañ singilaeqnu.

²³ Nin̄gi Taitus qalie. A e ombla nin̄gi qa are qaloqnsim waukobaeqnum. Nin̄gi gago Kristen was aiyel nan̄gi di dego qalie. Nan̄gi Qotei aqa tamo un̄gasari qure qure kalilq di unub qaji nan̄gi qa wau bole yeqnu. Nan̄go wau dena nan̄gi Kristus aqa ñam tulañ soqteqnu. ²⁴ Deqa nin̄gi na was aiyel nan̄gi di kumbra bole enjroqniy. Yim Kristen kalil nan̄gi nun̄go kumbra di unsib marqab, “Bole, nan̄gi qalaqalaiyo kumbra dauryeqnu.” Osib

qalieqab, “Pol a Korin Kristen nanjo kumbra bole qa iga saigeqnu di a gisaᵋosaieqnu. A anjam bole saigeqnu.”

9

Silali koroiyqajqa wau

¹ Iga silali koroiyeqnum di Qotei aqa tamo unᵋasari nanᵋi aqaryainjrᵋajqa deqa. Niᵋgi wau di qalieonub deqa e olo anjam olekoba tortoryosiy nenᵋrenᵋyasai. ² E qalieonum, niᵋgi wau di yqajqa are tulaᵋ prugᵋgeqnu. Deqa e gaigai Masedonia Kristen nanjo ᵋamgalaq di nuᵋgo ᵋam soqteqnum. Osim endegsi minjreqnum, “Wausau bei nami Akaia sawaq di Korin Kristen nanᵋi silali koroiyqajqa wau di tigeltqa mareb.” Od, niᵋgi wau di yqajqa tulaᵋ siᵋgilaeqnum. E na Masedonia Kristen nanᵋi nuᵋgo kumbra deqa sainjreqnam quoqnsib nanᵋi gargekoba dego wau di yqajqa are prugᵋjreqnu. ³ E nanᵋi endegsi minjrem, “Korin Kristen nanᵋi silali koroiyqajqa tulaᵋ siᵋgilaeqnum.” Ariya e nuᵋgo ᵋam laᵋa soqto uge deqa niᵋgi silali di koroiyiy. Utru deqa e was qalub nanᵋi di qariniᵋrnam nuᵋgoq aiyeb. ⁴ E qalieonum, niᵋgi silali di koroiyosib atib sqas. Soqnim Masedonia Kristen qudei nanᵋi e ombla na nuᵋgoq bosim niᵋgi nami silali di ateb unu degsi unqom. Iga bosim degsi unqasai di iga niᵋgi ti jemaigo uge. ⁵ E are qalem, e was qalub nanᵋi di minjritqa nanᵋi namoqna aisib nuᵋgo silali niᵋgi nami koroiyqa mareb qaji di niᵋgi koba na gereiyqab. Gereiyibqa e bunuqna bosiy oqai. Yim tamo unᵋasari kalil nanᵋi silali di unsib qalieqab,

bole, ningi nungo segi areqalo na silali di ateb unu. E ningi silali di koroiyqajqa waingosaiognem nanngi degsib qalieqab.

⁶ Ningi geregere are qaliy. Tamo a ingi kiñala yagwas di a ingi kiñala olo oqas. Tamo a ingi koba yagwas di a ingi koba olo oqas. ⁷ Deqa ningi segi segi kalil silali atqajqa are soqnim silali atoqniy. Ningi are gulbe na silali ataib. Ningi tamo bei na wainjim deqa silali ataib. Ningi nungo segi areqalo dauryosib are bole na silali atoqniy. Yim Qotei na ningi tulan qalaqalaingonqas. ⁸ Qotei a ningi qa are boleiyosim ingi bole bole gaigai engonqqa kere. Deqa ningi tulan kere na sosibqa dena wau bole bole yoqniy. ⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Tamo qudei nanngi saga yago breiyo bul nanngo ingi ingi jeiyosnsib tamo ingi saiqoji nanngi enjreknub.

Deqa nanngo kumbra bole bati gaigai sqas.”

¹⁰ O ijo was ningi qalie, Qotei a na qujai tamo nanngi saga yago enjreknaba nanngi breiyeqnub. Osiqa tamo nanngi bem enjreknaba nanngi uyeqnub. Dego kere Qotei na ingi ingi engonqimqa ningi tulan kere na sqab. Deqa ningi Qotei aqa tamo ungasari nanngi aqaryainjroqniy. Tamo nanngi saga yago breiyeqnab ingi koba oqeleneqnu dego kere nungo silali koroiyqa wau di tulan boleonqas. ¹¹ Qotei na ingi ingi koba engonqimqa ningi na kamba Kristen nanngi silali qa aqaryainjrqaqqa tulan kere na sqab. Deqa ningi silali di koroiyosib gago banq di atib iga na osi aisim Kristen nanngi enjrimqa nanngi deqa Qotei binjiyoqnsib sqab. ¹² Nungo wau

dena Qotei aqa tamo ungasari nanği aqaryain-jrimqa nanği kere na sqab. Nanği inği bei qa truquqasai. Di segi sai. Nungo wau deqa nanği Qotei tulan binjiyoqnqab. ¹³ Ningi wau di yqab di Qotei aqa tamo ungasari nanği unsib qalieqab, bole, ningi Kristus aqa anjam bole singila na ojoqnsib aqa medabu dauryeqnub. Od, ningi na Kristen nanği silali kobaquja na aqaryainjroqnqab di nanği nungo kumbra di unoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnqab. ¹⁴ Osib qalieqab, “Bole, Qotei a Korin Kristen nanği qa are tulan boleiyeqnu.” Nanği degsib qalieosib ningi tulan qalaqalaingosib ningi qa Qotei pailyoqnqab. ¹⁵ O ijo was ningi quiy. Qotei a inği tulan kobaquja iga egej. Inği di agi Kristus. Inği di aqa utru iga geregere ubtosim marqa keresai. Qotei na inği di iga egej deqa iga a tulan binjiyoqnqom.

10

Tamo qudei nanği Pol qa yomuoqneb

¹ Ningi qudei e qa yomuoqnsib endegsib mareq-nub, “Pol a nami iga koba na sosiqa aqa segi ñam aguq atoqnsiqa laesoqnej. Ariya a sawa isaq di sosiqa iga qa njirinoqnsiqa anjam singila na mergeqnu.” O ijo was ningi mati Kristus aqa kumbra qa are qaliy. A aqa segi ñam aguq atoqnsiqa laesoqnej. ² Deqa e nungoq bosiy Kristus aqa kumbra di dauryosiy laesqai. E ningi qa njirinqasai. Ariya tamo qudei nanği are qaleqnub, iga mandam tamo nanžo kumbra dauryoqnsim laqnum. Tamo nanği di e na njirintnjrsiy anjam singila na minjrqai. E laesqasai. ³ Bole, iga mandamq endi laqnum.

Ariya iga mandam tamo nan̄go kumbra na qoto-saieqnum. ⁴ Qotei na qoto qa in̄gi in̄gi iga egej. In̄gi in̄gi di Qotei aqa sin̄gila ti unu. Di mandam qaji in̄gi in̄gi sai. Iga dena qotoqnsim gago jeu tamo nan̄go sin̄gila gotran̄yeqnum. ⁵ Areqalo uge ti gisañ anjam ti di iga na gotran̄yeqnum. Kumbra uge kalil nin̄gi Qotei qalieqajqa gam getentet̄ngeqnu qaji di dego iga na gotran̄yeqnum. Gago wau agiende. Iga na tamo un̄gasari nan̄go are tigeltet̄njreqnam nan̄gi nan̄go areqalo kalil Kristus yekriteqnum. ⁶ Deqa ijo was, iga nin̄gi qa tar̄neqnum. Nin̄gi gago anjam kalil dauryekritibqa iga na tamo kalil Qotei aqa anjam gotran̄yeqnum qaji nan̄gi ñolawot̄njrqom.

⁷ Nin̄gi laña babañ na tamo nan̄go kumbra ten-
emtoqnaib. Nin̄gi gegerere tenemtoqniy. Tamo
bei a endegsi marqas, “E Kristus aqa tamo.”
Ariya tamo di a olo endegsi poiym, a Kristus
aqa tamo qa marqo deqa iga dego Kristus aqa
tamo unum. A degsi poiym. ⁸ Tamo Koba a
na iga sin̄gila egej deqa iga aqa wau ojeqnum.
Iga nin̄gi sin̄gilat̄ngwajqa deqa wau ojeqnum. Iga
nin̄gi ugeugein̄gwajqa deqa wau ojosaieqnum. E
gago wau deqa gago ñam kiñala soqtqai. E de-
gyqai di e jemaibqasai. ⁹ Ariya nin̄gi endegsib
are qalaib, “Pol a iga ula egwajqa deqa anjam
sin̄gila na nen̄gren̄yoqnsiq gagoq qar̄nye qnu.” Nin̄gi
degsib are qalaib. ¹⁰ Bole, tamo qudei nan̄gi
e qa endegsib yomueqnum, “Pol a anjam sin̄gila
na nen̄gren̄yoqnsiq gagoq qar̄nye qnu. Ariya a
gago ambleq endi sosiq anjam mergoqnej di a
sin̄gila saiqoji soqnej. Anjam palontqa wau dego
a qaliesai bole sai.” ¹¹ Tamo qudei nan̄gi e qa

degsib yomueqnum. Deqa tamo deqaji nan̄gi endegsi poinjrem. Anjam iga sawa isaq endi sosim nen̄gren̄yeqnum qaji di iga nun̄go ambleq di sosim dauryeqnum.

¹² Tamo qudei nan̄gi diqoqnsib nan̄go segi ñam soqteqnum. Iga nan̄gi unub dego sai. Gago kumbra ti nan̄go kumbra ti ombla kerekere sai. Tamo nan̄gi di mareqnum, “Gago kumbra bole. Tamo kalil nan̄go kumbra bolesai.” Nan̄gi degsib mareqnum. Di kiyaya? Nan̄gi powo tulan̄ saiqoji unub deqa. ¹³ Iga nan̄gi unub dego sai. Iga gago segi ñam soqtoqnsasai. Wau Qotei na egej qaji deqa segi gago ñam soqtoqnoqom. Wau bei Qotei na egej qaji agiende. Iga na nin̄gi Korin Kristen wauet̄geqnum. ¹⁴ Iga Qotei aqa wau tamo kalil qa namoosim nun̄goq di wau utru atsim Kristus aqa anjam bole nin̄gi mern̄goqnem. Iga tamo qudei nan̄go wau bajin̄osaioqnem. ¹⁵ Wau Qotei na egej qaji di segi iga ojqajqa singilaoqnsim gago ñam soqteqnum. Iga tamo qudei nan̄go wau Qotei na egosai qaji deqa gago ñam soqtosaieqnum. Gago are endegsi unu. Nun̄go areqalo Yesus qa singilateb qaji di tulan̄ boleqnimqa gago wau dego nun̄goq di tulan̄ kobaoqnsai. ¹⁶ Kobaoqnimqa iga nun̄go sawaq dena tigelosim sawa sawa isaq giloqnsim dia Yesus aqa anjam mare mare laqnoqom. Tamo qudei nan̄gi nami wauoqneb qaji sawa iga deq gilqasai. Iga nan̄go wau qa gago ñam soqtqasai.

¹⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nen̄gren̄yeb unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqtme.” ¹⁸ Iga qalie, tamo bei a aqa segi ñam soqtqas di a Tamo

Koba aqa ñamgalaq di ñam saiqoji sqas. Ariya Tamo Koba a na tamo bei aqa ñam soqtetqas di a ñam bole oqas.

11

Tamo qudei nanqi gisanjoqnsib Qotei aqa wau tamo buleqñub

¹ Niñgi e odbibqa e olo nanari anjam kiñala merñgwai. Niñgi e odbqa kereamqa e odbiy. ² Aqo Qotei wo gago are koba endegsi unu. Niñgi Kristus a segi qujai areiyosib aqa sorgomq di soqñiy. Tamo bei na aqa dunje nami sambalaosai qaji di osim tamo qujai yim a na oqas dego kere e niñgi Kristus aqa bañq di atem. ³ E amal uge Satan qa are qalsim deqa e niñgi qa ulaeqnum. A nami Iv gisanjonaqa a une atej. Une dena nuñgo areqalo ugetetñgimqa niñgi Kristus a segi qalaqalalayqa urataib deqa e ulaeqnum. ⁴ E qalieonum, tamo qudei nanqi nuñgoq boqnsib gisanjoqnsib Yesus bei qa anjam palontoqnsib merñgeqñub. Yesus bei deqa iga nami anjam palontosaiqñem. Tamo nanqi di mondor bei qa dego niñgi merñgeqñub. Di gisanj mondor. Mondor bei deqa iga nami niñgi merñgosaiqñem. Yesus aqa anjam bole iga nami niñgi merñgoqñem qaji di dego tamo qudei nanqi bubulyoqnsib olo anjam bei niñgi merñgeqñub. O ijo was niñgi kiyaaqa gisanj anjam di quoqnsib bole edegeqñub?

⁵ Niñgi qudei endegsib are qaleqñub, “Tamo nanqi di Qotei na bole qarinjrnac gagoq beb.” Di sai. Qotei na nanqi qarinjrosai. Niñgi quiy. Tamo nanqi di ñam ti unub ariya e dego ñam ti unum.

Deqa tamo nan̄gi dena e bun̄bosai. ⁶ Bole, e anjam marqajqa medabu gulbeibeqnu. Di un̄gum. E powo qa truquosaieqnum. Kumbra kalil e nun̄go ambleq di yoqnem qaji dena e ijo powo babteqnam nin̄gi unoqneb.

⁷ Nin̄gi qalie, e Qotei aqa anjam bole nin̄gi mern̄goqnem bati deqa e nun̄go silali in̄gi in̄gi yaingosaioqnem. Ijo kumbra dena e ijo segi ñam aguq atoqnem. Di kiyaaqa? Nun̄go ñam olo goge oqwajqa deqa. E kumbra di yoqnem di e une atoqnem e? Sai. ⁸ E Kristen tamo un̄gasari qure qureq di unub qaji nan̄goq dena silali oqnsim olo nun̄go ambleq di Qotei aqa wau laña ojoqnem. E nun̄go silali yaingosaioqnem. Ijo kumbra dena e qure qureq di Kristen nan̄go silali bajin̄obuloqnem. ⁹ Bati e nun̄go ambleq di in̄gi in̄gi qa truquoqnsimqa e na tamo bei gulbe yosaioqnem. E nin̄gi gulbe engwajqa tulan̄ uratoqnem agi bini e degsi unum. Bati bei Kristen was qudei nan̄gi Masedonia sawaq dena Korin qureq bosib in̄gi in̄gi qa e aqaryaiboqneb. Gam dena e nin̄gi gulbe engwajqa uratoqnem. ¹⁰ Kristus aqa anjam bole ijoq di unu deqa e nin̄gi endegsi mern̄gwai. E nun̄go silali yaingwa urateqnum. Ijo kumbra deqa e ijo segi ñam soqteqnum. E degoqnsiy sqai. Akaia sawaq di tamo qudei na e getentbqasai. ¹¹ E nin̄gi qalaqalain̄gosaieqnum deqa e kumbra di yeqnum kiyo? Sai bole sai. Qotei a qalie, e nin̄gi tulan̄ qalaqalain̄geqnum.

¹² E nun̄go silali yaingwa urateqnum. E degoqnsiy sqai. Tamo qudei nan̄gi nun̄go ñamgalaq di iga bul sqa marsibqa nan̄go segi ñam soqteqnum. Deqa

e nanġi gam getentetnjroqñai. ¹³ Tamo nanġi di Qotei na qariñnjrosai. Nanġi Yesus aqa wau tamo bolesai. Nanġi gisañoqnsib nanġo segi kumbra uge bulyoqnsib tamo bole buleqñub. Yeqñab tamo unġasari nanġi na unjroqnsib mareqñub, “Nanġi Kristus aqa wau tamo bole.” ¹⁴ O ijo was niñġi nanġo kumbra di unsib deqa tulañ prugaib. Iga qalie, Satan a dego gisañoqnsiqa aqa segi kumbra uge bulyoqnsiqa Qotei aqa lañ angro bole suwañoq di unub qaji nanġi buleqñu. ¹⁵ Satan a kumbra degyeqñu deqa aqa wau tamo nanġi dego nanġo kumbra uge bulyoqnsib Qotei aqa wau tamo bole buleqñub. Deqa iga nanġo kumbra di unsim tulañ prugwasai. Mondoñ Qotei na tamo nanġi di nanġo une deqa kambatnjrsim awai ugedamu enjrqas.

Pol a Qotei aqa wau ojoqnej deqa a gulbe gargekoba itoqnej

¹⁶ E olo merñġwai. Niñġi e nanari tamo edegaib. Unġum, niñġi e nanari tamo edegwab di kere. Deqa niñġi e odbibqa e olo ijo ñam kiñala soqtqai.

¹⁷ E Tamo Koba aqa areqalo dauryosim anjam endi marosaieqñum. E nanari tamo bulosim deqa e anjam endi maroqnsim ijo segi ñam soqteqñum.

¹⁸ Tamo gargekoba nanġi mandam tamo nanġo kumbra dauryoqnsib nanġo segi ñam soqteqñub. Deqa e dego kumbra di dauryosiy olo ijo ñam kiñala soqtqai.

¹⁹ Niñġi segi qa mareqñub, “Iga powo koba ti unum.” Ariya niñġi kiyaaq olo nanari tamo nanġi odnjreqñabqa nanġi nanari anjam niñġi merñgeqñub? ²⁰ Nuñġo kumbra agiende. Tamo bei na niñġi a laña kanġalyqajqa merñġimqa kiyu, nuñġo

inği inği saitimqa kiyo, nungo inği inği gisan na yainğimqa kiyo, aqa segi ñam soqtimqa kiyo, nungo ula ponğimqa kiyo ninği a odyqab. ²¹ O ijo was, iga tamo nanği di bul sai. Iga singila saiqoji unum deqa iga na gulbe deqaji ninği engwa keresai. E deqa jemaibqas e? Sai.

Tamo nanği di nanço segi ñam soqtqajqa ulaosaieqñub. Deqa e kamba dego ijo segi ñam soqtqai. O ijo was, e nanari tamo bulosiy deqa anjam endegsi mernğwai. ²² Tamo nanği di mareqñub, “Iga Hibu tamo.” Ariya e dego Hibu tamo. Nanği mareqñub, “Iga Israel tamo.” E dego Israel tamo. Nanği mareqñub, “Iga Abraham aqa moma tinğin.” E dego Abraham aqa moma tinğin. ²³ Nanği mareqñub, “Iga Kristus aqa wau tamo.” O ijo was, e nanari tamo bulosiy endegsi marqai, e dego Kristus aqa wau tamo. Ağı e na tamo nanği di tulan bunğrsimqa nes na ti jaqatinğ na ti Kristus aqa wau ojeqñum. Bati gargekoba jeu tamo nanği na e tonto talq di waiboqñeb. Osib e lubogargekobatoqñeb. Bati gargekoba e moiqa jojomoqñem. ²⁴ Bati 5 Juda nanği na e kumbainbo gargekobatoqñeb. Sisiyeb 39. ²⁵ Bati qalub nanği bu toqon na e luboqñeb. Bati qujai nanği na e moiyoqbqa marsib meniğ na luboqñeb. Bati qalub e qobunğ na gileqnam qobunğ a padalej. Qobunğ a padalonaq qolo ti qanam ti e yuwalq di otosi laqñem. ²⁶ Bati gargekoba e sawa isaq singa na walweloqñem. Yeqnam ya koba doqnsiq a ya na e padaltbqa jojomoqñej. E gamq di walweleqnamqa bajinğ tamo nanği gam getentoqnsibqa e lubqa laqñeb. Juda nanği ti sawa bei bei qaji nanği ti dego e lubqa

laqneb. Qure qureq di, wadau sawaq di, yuwalq di dego e padalqa jojomoqnem. Gisañ Kristen nanği na dego e ugeugeibqa laqneb. ²⁷ E ñes na ti jaqatinj na ti waukobaoqnem. Qolo gargekoba e waukobaoqnsim ñeiosaiqnem. E mam ti laqnem. E ya qarboqnej. Bati gargekoba e inği saiqoji soqnem. Bati gargekoba e yorbeqnaqa e ijo jeku jamu kabutqajqa gara saiqoji soqnem. ²⁸ Ariya bini gulbe qudei dego ijoq di branteqnu. Gulbe kobaquja bei agiende. E bati gaigai Kristen tamo unğasari qure qure kalilq di unub qaji nanği qa are koba qaleqnum. Nanği bole unub kiyo sai kiyo deqa e nanği qa tulanj are koba qaleqnum. ²⁹ Deqa Kristen was bei aqa siñgila saiamqa e was deqa are koba qalsiy e dego siñgila saibqas. Inği bei na Kristen was bei a uneq waiyimqa e was deqa are koba qalsiy are ugeibqas.

³⁰ O ijo was, gam bei saibqo deqa e ijo segi ñam soqtqai. Gulbe bei bei ijoq beqnu deqa inği poiñgeqnu, e siñgila saiqoji unum. E deqa qujai ijo ñam soqtqai. E ijo kumbra bei qa ijo ñam soqtqasai. ³¹ Tamo Koba Yesus aqa Abu Qotei a qalie, e anjam bole mareqnum. E gisañosaieqnum. Deqa iga bati gaigai Qotei binjiyoqnoqom. ³² Damaskus qureq di Mandor Aretas a na qure taqato qaji tamo minjnaqa a qoto tamo qudei nanği qarinjnrnaqa nanği qure aqa siranme kalil taqatoqneb. Di kiyaaqa? E ulanqa laqnitqa nanği na e ojsib tonto talq di waibqajqa deqa. ³³ Ariya Kristen was qudei nanği na e aqaryaibosib gumbağ di jigsib qure aqa jen gogetosib sil na gumba tontosib jen aqa siranme kiñalaq dena e ura uratbonab jen oqeq

aiyem. Aisim qure taqato qaji tamo aqa banq dena ulanem.

12

Qotei na ɲeibilqei Pol osoryej

¹ E gam bei saibqo deqa e olo ijo ñam soqtqai. Bole, e ijo ñam soqtqai kumbra dena e aqaryaibqqa keresai. Di unqum. Tamo Koba a na ɲeibilqei bei e nami osorbej deqa ningi saingit quiy. ² ɲeibilqei agiende. Wausau 14 koboej endi Qotei na Kristus aqa tamo bei osi oqsiqa torei lan qureq oqej. Lan qure di tulan goge koba. Tamo oqej qaji di e qalie. Tamo di agi e segi. A jejamu qorbi oqej kiyo aqa jejamu uratosiq oqej kiyo di e qaliesai. Qotei a segi qalie. ³⁻⁴ E qalieonum, Qotei na tamo di osi oqsiqa lan qureq oqej. A jejamu qorbi oqej kiyo aqa jejamu uratosiq oqej kiyo di e qaliesai. Qotei a segi qalie. A lan qureq oqsiqa dia anjam bei quej. Anjam di aqa damu tamo bei na ubtosim marqa keresai. Anjam di marqajqa getento koba. ⁵ E tamo di aqa ñam soqtqai. E ijo segi ñam soqtqasai. E siŋgila saiqoji unum deqa qujai e ijo ñam soqtqai. E ijo kumbra bei qa ijo ñam soqtqasai.

⁶ E ijo segi ñam soqtqai di e nanari tamo sqasai. Di kiyaga? E anjam bole marqai. E gisanqasai. Ariya e ijo segi ñam soqtqa uratonum. Tamo qudei nanqi ijo kumbra qa ti ijo anjam qa ti are qalsib ijo ñam soqtetbqab di kere. Nanqi ijo ñam lanqa soqtetbaib.

Qotei a gulbe qarinyonaq Pol aqa jejamuq aiyej

⁷ Qotei a ɲeibilqei tulan boledamu e osorbonaq unem. Ariya e di unsiy olo diqaim deqa Qotei

na gulbe uge sil luwit bul qarinyonaq ijo jejamuq aiyej. Gulbe di Satan na ojsiqa dena e ugeugeibeqnu. ⁸ Deqa e singila na Qotei pai-lyoqalubtem, “O Abu, ni na gulbe di olo taqal atetbime.” ⁹ Onaqa Qotei a saidosiq endegsi merbej, “Ni singila saiqoji unum deqa e ni olo singilatmoqnqai. Osiy ni qa are boleiboqnqas. Dena ni keretmqas.” Qotei na e degsi merbej deqa e singila saiqoji unum di unqum. E olo areboleboleiboqnqas. Yim Kristus aqa singila ijoq di sqas. ¹⁰ E Kristus aqa ñam qa singila saiqoji sqai kiyo, tamo qudei na e misilinboqnqab kiyo, e gulbe oqnqai kiyo, jeu tamo nanqi na e ugeugeiboqnqab kiyo, e waukobaoqnqai kiyo di unqum. E deqa areboleboleiboqnqas. Di kiyaaqa? E singila saiqoji sqai bati di e Kristus aqa singila ti sqai.

Korin Kristen nanqo areqalo Yesus qa singilateb qaji di

Pol na olo singilatetnjrej

¹¹ Anjam e mareqnum qaji endi nanari anjam. Ningi segi na ijo are tigeltetbeqnu deqa e nanari anjam endi mareqnum. Ningi ijo kumbra bole ubtosaieqnu deqa e segi kamba ijo kumbra bole ubteqnum. Bole, e ñam saiqoji. Ariya kiyaaqa ningi na olo tamo qudei nanqo ñam soqtoqnsib mareqnu, “Tamo nanqi di Qotei aqa anjam maro tamo bolequja”? O ijo was ningi quiy. Tamo nanqi dena e bunbosai. ¹² Agi e nunqo ambleq di sosim manwa gargekoba babtoqnem dena ningi endegsib qalieeb, Qotei na e qarinjbej. E singila na tigeloqnsim gulbe qoboioqnsim manwa ti wau singila ti gargekoba nunqo ambleq di babtoqnem.

Kumbra dena ningi osornogoqnej, e Qotei aqa wau tamo bole. ¹³ Kumbra kalil e qure qureq di Kristen nango ambleq di yeqnum qaji di e nungo ambleq di dego yoqnem. Ariya kumbra qujai e nungo ambleq di yosai. E ningi gulbe engwa uratosim deqa e nungo silali ingi ingi yaingosaiyoqnem. Di e une yoqnem e? Sai. Ningi e une yoqnem edegosib ijo une di olo kobotetbiy.

¹⁴ E nami nungoq boaiyelttem. Ariya bini e olo nungoq bqajqa are qaleqnum. E nungoq bqai di e ningi gulbe engwasai. E nungo silali ingi ingi yaingwajqa are qalosaieqnum. E ningi segi elenqajqa are qaleqnum. Ningi qalie, angro kiñilala nangi na nango ai abu nangi silali qa aqaryainjrosaieqnum. Ai abu nangi na nango angro nangi silali qa aqaryainjreqnum. ¹⁵ E ningi tulan qalaqalaingeqnum deqa e ijo ingi ingi ti ijo jemu ti ningi torei engwajqa areboleboleibeqnu. Ariya kiyaga ningi kamba olo e kiñala segi qalaqalaibeqnum?

¹⁶ Ningi qudei e qa endegsib mareqnum, “Bole, Pol a gago silali ingi ingi boleq di yaigosaiyoqnej. Ariya a na iga walawalaigoqnsiq gago silali ingi ingi gisan na yaigoqnej.” ¹⁷ O ijo was, e nami Kristen was qudei nangi qarinyjnam nungoq aiyeb. Aisib ningi gisangeb e? Osib nungo silali ingi ingi laña yaingosib olo bosib e ebeb e? Sai. ¹⁸ E na Taitus minjnam a nungoq aiyej. E Kristen was bei dego qarinyonam a Taitus dauryosiq ombla na aiyeb. Aisib Taitus a ningi gisanqnsiq nungo silali ingi ingi qudei bajinej e? Sai. Aqo Taitus wo areqalo qujai ti sosim gam qujai dauryosim kumbra bole segi yoqnem.

19 Niŋgi ijo anjam kalil endi sisiyosib endegsib are qalaib, “Pol a segi une saiqoji degsi iga mergwa osiqa anjam nengrenyej.” Di sai. O ijo was bole, anjam kalil e nengrenyonum qaji endi niŋgi singilatŋwajqa deqa nengrenyonum. E Kristus aqa tamo unum deqa e Qotei aqa ŋamgalaq di anjam endi nengrenyonum. 20 E niŋgi qa ulaeqnum. E nuŋgoq bosiy nuŋgo kumbra unsiy e areboleboleibqas kiyo sai kiyo? Niŋgi dego ijo kumbra unsib areboleboleiŋwas kiyo sai kiyo? E deqa ulaeqnum. E nuŋgoq bosiy nuŋgo kumbra endi unqai kiyo? Niŋgi anjam na qoteqnum. Niŋgi nuŋgo Kristen was naŋgi qa are ugeiŋgeqnu. Niŋgi minjiŋ oqe qnu. Niŋgi pupoeleneqnum. Niŋgi nuŋgo Kristen was qudei naŋgi misiliŋnjreqnum. Niŋgi yomueqnum. Niŋgi diqe qnum. Niŋgi Qotei aqa wau ugeugeiyeqnum. E nuŋgoq bosiy nuŋgo kumbra di unqai kiyo? 21 E bosiy nuŋgo ambleq di tamo gargekoba nami une yoqneb qaji naŋgi are buliyosai degsi unqai kiyo? Degsi unqai di ijo Qotei na nuŋgo ŋamgalaq di e olo jemaibqas. Tamo naŋgi di nami une endeqaji yoqneb. Naŋgi kumbra uge jigat yoqneb. Naŋgi sambala kumbra yoqneb. Naŋgi kumbra uge yqajqa are prugnjqonej. E nuŋgoq bosiy tamo naŋgi di naŋgo une qorieiyosai degsi unqai di e naŋgi qa are gulbeibqas. E deqa ulaeqnum.

13

Pol a Korin Kristen naŋgoq olo bqajqa are qaleqnu

¹ E nami nunḡoq boaiyeltem. Ariya bini e olo nunḡoq bqajqa are qaleqnum. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenḡrenyeb unu, “Tamo bei a une atimqa tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo nanḡi aqa une unsib babtibqa iga qusim marqom, ‘Bole, tamo di a une yqo.’ ” ² E nami nunḡoq bosim ninḡi uratnḡosim bati bei e olo nunḡoq bosim ninḡi endegsi mernḡem, “E bunuqna nunḡoq olo bosiy tamo une ateqnub qaji nanḡi nḡolawotnḡrqai.” Ariya bini e sawa isaḡ endi sosim anjam di ninḡi ti tamo nami une atoqneb qaji nanḡi ti olo mernḡeqnum. ³ Ninḡi qalieqajqa, Kristus a ijo medabu na anjam mareqnu kiyo sai kiyo. E nunḡoq bosiy tamo nanḡi une ateqnub qaji nanḡi di nḡolawotnḡrit ninḡi unsib qalieqab, bole, Kristus a ijo medabu na anjam mareqnu. Ninḡi quiy. Kristus a sinḡila saiḡoji sosim ninḡi tingitnḡwasai. A na aqa sinḡila kobaquja ninḡi osornḡwas. ⁴ Bole, Kristus a nḡamburbasq di ḡainḡesoqnej bati deqa a sinḡila saiḡoji soqnej. Ariya a olo Qotei aqa sinḡila osiq deqa bini a nḡambile unu. Iga Kristus beteryejunum deqa iga deḡo sinḡila saiḡoji unum. Ariya iga Qotei aqa sinḡila osim Kristus ombla nḡambile sqom. Iga nunḡoq bosim sinḡila di ninḡi osornḡwom.

⁵ Ninḡi nunḡo segi segi so tenemtoqniy. Ninḡi deḡyqab di ninḡi Kristus qa nunḡo areqalo sinḡilateqnu kiyo sai kiyo di qalieqab. Yesus Kristus a nunḡo are miligiq di unu di ninḡi poiḡḡosai kiyo? A nunḡo are miligiq di sqasai di ninḡi endegsib qalieqab, ninḡi aqa tamo bolesai. ⁶ Ariya ninḡi iga qa endegsi poiḡḡem, iga Kristus aqa wau tamo bole unum. ⁷ Iga

ninigi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni na Korin Kristen nanigi aqaryainjrimqa nanigi kumbra uge kalil uratoqnsib kumbra bole bole yoqnaqab.” O ijo was, iga wau bole yeqnum ninigi di qalieqajqa deqa iga pailyosaieqnum. Ninigi iga wau tamo bolesai edegwab di unqum. ⁸ Ninigi qalie, iga Qotei aqa anjam ugetqa keresai. Iga Qotei aqa anjam singilatqajqa waueqnum. ⁹ Deqa iga singila saiqoji soqnim ninigi singila ti sqab di iga areboleboleigwas. Iga gaigai ninigi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni na Korin Kristen nanigi aqaryainjrimqa nanigi torei kere na sqab.” ¹⁰ Tamo Koba a na e giltbej deqa e aqa wau taqateqnum. E nunqoq bosiy nirin anjam na nunqo kumbra tingitetngwa uratonum. Deqa e isaq endi sosim anjam endi nenqrenyonum. E ninigi singilatngwajqa deqa Tamo Koba a na e wau ebej. E ninigi ugetngwajqa sai.

Pol a anjam getentosiq Kristen nanigi kaiyeinjrej

¹¹ Ariya ijo was, e ijo anjam getentqai. Ninigi areboleboleinqonem. Ninigi kumbra bole kalil qa kere na sqajqa singilaoqniy. Ninigi ijo anjam quonqnsib dauryoqniy. Ninigi kalil areqalo qujaitosib soqniy. Yim Qotei a ninigi ti sqas. Agi a na ninigi tulan qalaqalainqeqnu. A are lawo qa utru.

¹² Ninigi na nunqo Kristen was kalil nanigi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo unqasari kalil nanigi yeqnum. Qotei aqa tamo unqasari kalil qure endia unub qaji nanigi na ninigi kaiyeinqonub.

13 Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleyeme. Qotei na ningi qalaqalaingeme. Mondor Bole na ningi kalil aqaryaingimqa ningi a beteryosib koba na are qujaitosib soqniy. Bole.

Yesus Aqa Anjam Bole 2000
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2000 edition
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2000

Copyright © 2000 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2001-01-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

6bd977a8-0139-583b-a367-c04faf6223cc